

Stockholms
stad

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-
Vällingby och Kungsholmen
stadsdelsförvaltningar

Funktionshinderinspektörer 2020

stockholm.se

**Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av
personkrets 2 enligt LSS**

Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby och Kungsholmen
stadsdelsförvaltningar

Funktionshinderinspektörer 2020

Dnr: 3.4.2-706/2019

Utgivningsdatum: Juni 2020

Utgivare: Socialförvaltningen Avdelningen för stadsövergripande
sociala frågor

Kontaktperson: Lotta Hedstad och Carina Gillgren

Sammanfattning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser för personer med funktionsnedsättning som handläggs enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Granskningar genomförs utifrån en granskningsmodell baserad på kvalitetsområden framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Aktuell granskning omfattar personer som ingår i personkrets 2 enligt LSS. Granskningen omfattar stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby och Kungsholmen. Totalt har 74 ärenden granskats i de fyra stadsdelsförvaltningarna, kvinnor utgjorde 36 procent och män 64 procent.

Granskningen visar att den vanligaste insatsen enligt LSS för målgruppen är daglig verksamhet som är beviljad till 55 personer och därefter bostad med särskild service som är beviljad till 21 personer. Den vanligaste insatsen enligt SoL är hemtjänst vilket 17 personer är beviljade. Av totalt 30 beslut om boende, både LSS och SoL, utgör bistånd enligt SoL en tredjedel av boendebesluten. Granskningen visar att samtliga verksamheter för fram frågan om bostäder för målgruppen som den största utmaningen i arbetet.

Totalt fanns 60 aktuella DUR-utredningar. Granskningen visar att DUR utredningsmaterial är väl implementerat. Det bidrar till en likställighet i staden och en trygghet för den enskilde att utredning sker med samma verktyg oavsett var i staden hen bor och ansöker om insatser. Många av de granskade utredningarna är välskrivna, uppdaterade och innehåller relevant information om den enskilde. För att en utredning ska betraktas som fullständig behöver det finnas information inom samtliga livsområden. Om den enskilde inte velat svara på vissa frågor ska det framgå av utredningen.

Det är positivt att granskningen visat att uppgifter om den enskildes intressen, önskemål och resurser förs över från utredning till beställning till utförare. Tidigare granskningar har visat att det är ett riskområde att nödvändig och relevant information inte följer med i den hanteringen.

I granskningen framkommer att det i många ärenden saknas information om att den enskilde fått fråga om våld och våldsutsatthet trots att det finns beskrivet att den enskilde varit

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

4 (46)

utsatt för våld tidigare i livet. Forskning visar att fler personer med funktionsnedsättning är utsatta för våld eller hot om våld jämfört med befolkningen i övrigt. Kvinnor med funktionsnedsättning har en högre våldsutsatthet än andra kvinnor.

Tolv personer i granskningen är föräldrar till minderåriga barn. Det är av vikt att det framgår tydligt i dokumentationen om den enskilde har barn eller inte. Fortsatt implementering av stadens stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten behövs inom verksamhetsområdet. Barnrättsperspektivet i handläggningen av ärenden som rör vuxna behöver stärkas.

I flera ärenden saknas uppgifter om den enskildes anhöriga. Det är relevant att ställa frågor och ta reda på mer om den enskildes situation och ge information om vilket stöd som finns att tillgå för anhöriga, inte minst då granskningen visar att många anhöriga även är god man eller företrädare för den enskilde. Samarbete med anhöriga och företrädare är av stor vikt för en målgrupp som många gånger har svårigheter att både beskriva de egna förmågorna och behovet av stöd.

Granskningen visar på flertalet goda exempel med tydlig och lättillgänglig information om fullmakt och samtycke till kontakt med företrädare och anhöriga. Det har även funnits exempel på då uppgifterna saknats trots att kontakter med andra finns dokumenterade och även att uppgifterna varit inaktuella och rört exempelvis en tidigare god man eller förvaltare. Det ska inte råda någon tvekan om vilka kontakter som får tas med det privata och professionella nätverket kring den enskilde. Den enskilde ska vara trygg med att uppgifter om personliga förhållanden som lyder under sekretesslagstiftning hanteras korrekt och inte lämnas ut om fullmakt saknas.

Arbetet med likställighet över staden behöver ständigt hållas aktivt. Det finns ett behov av ett fortsatt arbete med att skapa en samsyn kring vad tillräcklig, väsentlig och korrekt innebär i utredningsförfarandet. Utöver det samordnande arbetet som redan bedrivs via socialförvaltningen inklusive utbildningar och kompetenssatsningar finns det med stor sannolikhet mer vinster att göra med ytterligare samarbeten och utbyten mellan stadsdelsförvaltningarna.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	6
Granskningsmetod	6
Kvalitetsparagrafer i lagstiftningen	6
Kvalitetsområden.....	7
Granskningsmodell.....	8
Målgrupp, urval och avgränsning	8
Utgångspunkter	9
Funktionsnedsättning	9
Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade	9
DUR.....	11
Våld.....	11
Anhöriga	11
Barn som anhöriga	12
God hälsa och minskad ojämlikhet enligt Agenda 2030	12
Delaktighet	13
Boendeplanen	14
Granskningsresultat	16
Farsta.....	16
Hägersten-Liljeholmen	19
Hässelby-Vällingby.....	21
Kungsholmen	23
Aktgranskning.....	26
Styrkor och utvecklingsområden	38
Analys	40
Trygghet och säkerhet	40
Självbestämmande och integritet	42
Tillgänglighet	43
Helhetssyn och samordning.....	44
Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet.....	45

Inledning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har uppgiften att utifrån kommunstyrelsens instruktioner granska kvalitet i biståndsbedömda insatser för personer med funktionsnedsättning som handläggs enligt socialtjänstlagen (SoL) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).¹ Arbetet utgår från lagstiftning, förordningar och föreskrifter liksom stadens riktlinjer inom området. Granskningar genomförs utifrån en granskningsmodell som baseras på kvalitetskriterier framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR) under 2010. Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. För att ta del av olika målgruppers angelägna frågor hålls kontinuerlig kontakt med brukarorganisationer. I samband med aktgranskning görs en genomgång av de interna processerna genom att ta del av rutiner och policydokument. Bevakning av likställigheten över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Jämställdhet mellan könen och barnrättsperspektivet ska i möjligaste mån belysas och lyftas fram.

Resultat av genomförd granskning återförs till medarbetare och chefer i dialogform innan granskningsrapport fastställs av socialnämnden. Därefter vidarebefordras rapporten till samtliga stadsdelsnämnder. En årsrapport avges till socialnämnden samt kommunstyrelsen och dess råd för funktionshinderfrågor.

Granskningsmetod

Kvalitetsparagrafer i lagstiftningen

Socialstyrelsen definierar kvalitet i SOSFS 2011:9. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.²

I både LSS och SoL finns kvalitetsparagrafer. Av 6 § LSS framgår:

---

¹ Instruktion funktionshinderinspektörer, KF/KS 2007:8.

² *SOSFS 2011:9 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete*, Socialstyrelsen 2011.

”Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivs i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten enligt denna lag skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges.”

I 3 kap 3 § SoL framgår:

”Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.”

Kvalitetsområden

Socialtjänsten styrs av lagstiftning och nationella styrdokument. God kvalitet inom socialtjänsten kräver en samsyn och för att uppnå det är definitioner nödvändiga. Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner har arbetat fram definitioner på sex kvalitetsområden utifrån lagstiftningens kvalitetsparagrafer:

- **Trygghet och säkerhet**
Trygghet och säkerhet innebär att stöd och insatser utförs enligt gällande regelverk. De är förutsägbara och det finns möjlighet till insyn. Risk för kränkning, försummelse, fysisk eller psykisk skada förhindras genom förebyggande arbete.
- **Självbestämmande och integritet**
Självbestämmande och integritet innebär att den enskilde är delaktig, har inflytande och ges möjlighet till egna val.
- **Tillgänglighet**
Tillgänglighet innebär att det är lätt att få kontakt med socialtjänsten och vid behov få del av stöd och insatser inom rimlig tid. Information och kommunikation är begriplig och anpassad efter olika gruppers och individers behov. Kommunikationen mellan den enskilde och professionen präglas av ömsesidighet och dialog.
- **Helhetssyn och samordning**
Helhetssyn utgår från den enskildes samlade livssituation. Då den enskilde har behov av stöd och insatser som bedrivs inom olika verksamheter eller av olika utförare och professioner är dessa samordnade. Det finns en tydlig ansvarsfördelning och stöd och insatser präglas av kontinuitet.

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

8 (46)

- **Kunskapsbaserad verksamhet**
Kunskapsbaserad innebär att tjänsterna utförs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den enskildes egna erfarenheter tas till vara.
- **Effektivitet**
Effektivitet innebär att resurserna utnyttjas på bästa sätt för att uppnå uppsatta mål för verksamheten.

Granskningsmodell

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de beskrivna kvalitetsområdena.

Granskningen följer arbetsmodellen nedan:

- Inledande informationsbrev till berörda stadsdelsförvaltningar
- Informationsmöte med ledning
- Dialogmöte med medarbetare
- Genomgång av verksamhetsplan och policydokument
- Aktgranskning
- Återkoppling till ledning och medarbetare
- Rapport till socialnämnden
- Rapport till berörda stadsdelsnämnder
- Återkoppling till råd för funktionshinderfrågor
- Uppföljning cirka sex månader efter avslutad granskning

Målgrupp, urval och avgränsning

Aktuell granskning omfattar personer som ingår i personkrets 2 enligt LSS. Granskningen avser att ge en bild av hur handlägningsprocessen för målgruppen ser ut, vilka insatser är vanliga för dessa personer, hur ser samordning och den enskildes delaktighet ut.

Granskningen omfattar stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby och Kungsholmen. Samtliga personer som är aktuella för insatser enligt LSS och SoL under januari 2020 har granskats vid enhet för funktionsnedsättning i de berörda stadsdelsförvaltningarna. Granskningen har även omfattat personer som fått avslag på sökt insats vid den aktuella perioden.

Fokus för granskningen är på ärendeprocessen utifrån inkommen ansökan, utredning, beslut, beställning till utförare samt journalanteckningar. Förekomst av fullmakter och medgivanden liksom individuell plan (IP) enligt LSS och samordnad individuell plan (SIP) ingår i granskningen. Granskningen genomförs i digital

akt med planering att kunna komplettera med granskning i fysisk akt vid behov. Utifrån rådande situation med det nya coronaviruset covid-19 har besök på stadsdelsförvaltningarna för kompletterande granskning i fysisk akt ställts in. Även dialogmötet med medarbetare i Hässelby-Vällingby ställdes in och deras svar och synpunkter inhämtades skriftligen. All statistik redovisas per kön där det är möjligt.

Utgångspunkter

Funktionsnedsättning

Socialstyrelsen definierar att en funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Nedsättningen kan uppstå till följd av sjukdom, annat tillstånd eller till följd av medfödd eller förvärvad skada. Dessa sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara bestående eller av övergående karaktär. Begreppet funktionshinder används för att beskriva de begränsningar som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen.³

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

Av 5 § LSS framgår att verksamhet ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer som ingår i lagens personkrets. Målet är att den enskilde ska få möjlighet att leva som andra. För att ha rätt till insatser enligt LSS måste den enskilde tillhöra någon av de tre personkretsar som definieras i 1 § LSS:

- Personkrets 1 omfattar personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
- Personkrets 2 omfattar personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
- Personkrets 3 omfattar personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service

Personkrets 2 i LSS omfattar personer som i vuxen ålder fått en hjärnskada med ett betydande och bestående begåvningsmässigt

---

³ <http://www.socialstyrelsen.se/fragorochsvar/funktionsnedsattningochfunktion>

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

10 (46)

funktionshinder som följd och sjukvårdens utredning ska styrka funktionshindret. Med vuxen ålder avses tid efter utvecklingsåren, det vill säga från cirka 16 år. Den begåvningsmässiga funktionsnedsättningen bedöms enligt samma principer som för utvecklingsstörning i personkrets 1.

Funktionsnedsättningen ska vara så betydande att personen behöver stöd och hjälp i sin livsföring genom olika insatser. Utlösande faktorer ska enligt lagens förarbeten vara sjukdomar eller skador av kroppslig art som beror på exempelvis

- trauma på grund av yttre våld, exempelvis trafikolycka, misshandel, fallolycka
- stroke, det vill säga hjärninfarkt på grund av hjärnblödning eller blodpropp
- syrebristskada efter hjärtstillestånd, drunkningstillbud, förgiftning
- tumörer i hjärnan eller i hjärnhinnorna
- infektioner
- lösningsmedelsskada⁴

Ungefär 20 000 människor drabbas varje år av traumatiska hjärnskador efter våld mot huvudet. Yngre män är överrepresenterade där den vanligaste orsaken till hjärnskada är trafikolyckor, fallolyckor och misshandel.⁵ Det är inte någon större skillnad mellan antalet kvinnor och män som tillhör personkrets 1 och 3 inom LSS. Däremot är männen nästan dubbelt så många som kvinnorna inom personkrets 2.⁶

Yngre personer med demens kan antas tillhöra personkrets 2 i och med att de får en diagnos då sjukdomen är progredierande och obotlig samt medför förvärvad hjärnskada. Beroende av när diagnosticeringen sker kan graden av funktionsnedsättning variera och kan bedömas från att vara ganska låg till att vara så omfattande att den enskilde även kan få en personkrets 3-tillhörighet. Den enskilde kan vara berättigad till insatser enligt både SoL och LSS.⁷

Det är svårt att bestämma exakt antal personer i Stockholm under 65 år som har en demenssjukdom eftersom stadens sociala system

---

⁴ *Handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, Riktlinjer antagna av KS april 2002, reviderade av KF februari 2012.*

⁵ <http://www.lul.se/sv/Kampanjwebbar/Infoteket/Funktionsnedsattningar/Forvarvade-hjarnskador-hos-vuxna1/Vad-ar-forvarvade-hjarnskador/>

⁶ *Insatser till kvinnor och män med funktionsnedsättning Kartläggning och analys av könsskillnader inom LSS och SoL, Socialstyrelsen 2011.*

⁷ *Stadens insatser till personer yngre än 65 år med demenssjukdom, deras anhöriga och barn, dnr: 3.1.1-523 2017, Socialförvaltningen 2017.*

inte kan ge specifik utdata. Statistik från minnesmottagningarna i Stockholms läns landsting 2012 visade att kvinnor utgjorde närmre sextio procent av de diagnosticerade under 65 år. Ungefär sjuttiofem procent av de demenssjuka var sammanboende eller gifta och femton procent hade barn under 20 år. Närmare en fjärdedel var fortfarande yrkesverksamma. I takt med att möjligheter till en tidigare och säkrare diagnostisering av demenssjukdomar ökar, förväntas också antalet yngre i målgruppen öka liksom anhöriga och barn som kan behöva olika stödformer.⁸

DUR

DUR står för Dokumentation, Utvärdering och Resultat och är ett utredningsmaterial som syftar till att skapa bättre förutsättningar för den enskilde att göras delaktig vid utredning av ansökan och vid uppföljning av beslutad insats. DUR för vuxna personer med funktionsnedsättning har använts i Stockholms stad sedan 2009.⁹

Våld

Betydligt fler personer med funktionsnedsättning är utsatta för våld eller hot om våld jämfört med befolkningen i övrigt. Kvinnor med funktionsnedsättning har en högre våldsutsatthet än andra kvinnor. Konsekvenserna av funktionsnedsättningen skapar många gånger en beroendesituation till omgivningen och kvinnor med funktionsnedsättning blir våldsutsatta under längre perioder än andra kvinnor.¹⁰

Stockholms stad har tagit fram ett program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Programmet syftar till att motverka och förebygga våld och att upptäcka våld om det ändå sker. Stöd och skydd till våldsutsatta personer, barn som upplevt våld och insatser till våldsutövare för att de ska förändra sitt beteende ska vara samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet vilket programmet också syftar till att säkerställa.¹¹

Anhöriga

I 5 kap 10 § SoL regleras stöd till anhöriga. Bestämmelsen lyder:

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer

---

⁸ *Stadens insatser till personer yngre än 65 år med demenssjukdom, deras anhöriga och barn*, dnr: 3.1.1-523 2017, Socialförvaltningen 2017.

⁹ *DUR Introduktion Barn och unga samt vuxna, verksamhetsområde funktionsnedsättning*, version 4, dnr 3.1.1-206/2017 Socialförvaltningen 2017.

¹⁰ *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning lägesrapport 2019*, Socialstyrelsen 2019.

¹¹ *Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020*, dnr:3.1.1-449/2015.

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

12 (46)

som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder”.

Bestämmelsen omfattar socialtjänstens hela verksamhet och medarbetare i dessa verksamheter har en skyldighet att uppmärksamma anhörigas behov av stöd och att erbjuda stöd. Personer under 18 år ingår inte i bestämmelsen då de inte frivilligt vårdar eller stödjer sina föräldrar. Barns och ungdomars behov tillgodoses genom annat stöd enligt socialtjänstlagen.¹²

En förvärvad hjärnskada syns inte alltid utanpå och för många anhöriga är det just det osynliga som är svårt. Det kan strida mot en uppfattning om en skada eller sjukdom, att den kan behandlas och sedan blir personen frisk. Många anhöriga tar på sig ett större ansvar än de orkar vilket i längden kan leda till egna hälsoproblem. För att förebygga att anhöriga blir psykiskt eller fysiskt utslitna är det viktigt att anhörigas situation och behov av stöd för egen del uppmärksammas i ett tidigt skede.¹³

Barn som anhöriga

I DUR-materialet för verksamhetsområdet funktionsnedsättning finns särskilda frågor som används när det finns minderåriga barn i hushållet. Socialtjänsten har ett ansvar när det gäller att möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att vara föräldrar. När en person med funktionsnedsättning med vårdnadsansvar för barn ansöker om insatser enligt SoL eller LSS är det viktigt att beakta behovet och utformningen av insatser även ur ett barnperspektiv. Utifrån barnperspektivet är det exempelvis angeläget att begränsa antalet personer som ger omvårdnad, stöd och service i den enskildes hem. Om den enskilde utöver behovet av insatser utifrån funktionsnedsättning även har behov av stöd i sin föräldraroll, ansvarar individ- och familjeomsorgen för att utreda detta. I dessa ärenden är det viktigt med nära samverkan mellan ansvariga verksamheter i stadsdelsförvaltningen.¹⁴

God hälsa och minskad ojämlikhet enligt Agenda 2030

Agenda 2030 innebär att alla 193 medlemsländer i FN har förbundit sig att arbeta gemensamt för att uppnå en socialt, miljömässigt och

---

¹² Program för stöd till anhöriga 2017-2020, dnr 3.1.1-244/2016 och 540-244/2016. Se även prop. 2008/9:82 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående

¹³ Vad är förvärvad hjärnskada? Jan Magne Krogstad 2013

¹⁴ Handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, Riktlinjer antagna av KS april 2002, reviderade av KF februari 2012.

ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål som kallas de globala målen. Syftet med målen är att till år 2030 utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. Mål 3 i Agenda 2030 handlar om att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande oavsett ålder. För att människor ska nå sin fulla potential och kunna bidra till samhällets utveckling krävs god hälsa. Investeringar i människors hälsa är en återinvestering i samhället.¹⁵

Mål 10 betonar betydelsen av att arbeta för ett jämlikt samhälle. Det bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter att få bli inkluderade i samhället oberoende av kön, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, ålder och annan ställning. I ett jämlikt samhälle minskas risken för konflikter vilket främjar alla människors möjlighet att delta i och påverka samhällsutvecklingen liksom sin egen situation.¹⁶

Delaktighet

Stockholms stad har tagit fram ett program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Programmet bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Agenda 2030, Europakonventionen, den nationella funktionshinderspolitiken, svensk lagstiftning samt stadens vision och funktionshinderspolitiska mål.

Programmet är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete för att nå stadens mål om ett Stockholm som är tillgängligt för alla och där personer med funktionsnedsättning är fullt delaktiga på jämlika villkor som alla andra utan diskriminering.¹⁷

När samhället tenderar att bli mer och mer digitalt ställer det höga krav på enskilda att kunna interagera med hjälp av olika digitala tjänster. För personer med kognitiv funktionsnedsättning innebär det i vissa fall stora svårigheter för den enskilde att vara delaktig och kunna använda de digitala verktygen som finns. Den gradvisa digitaliseringen av olika system gör det kognitivt mycket svårare att

---

¹⁵ Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling, Regeringskansliet 2019

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2017-2023. Antaget av kommunfullmäktige 2018-05-28.

resa till exempel i kollektiv trafiken. I längden leder detta till att den enskildes liv blir mer kringskuret och begränsat.¹⁸

Boendeplanen

Socialförvaltningen samordnar arbetet med en stadsövergripande boendeplan i Stockholm stad. Syftet med boendeplanen är att staden ska kunna öka möjligheterna att bättre planera och tillgodose behov och önskemål vad gäller bostäder med särskild service inom valfrihetssystemet inom verksamhetsområdena funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Vidare är målet att minska antalet icke-verkställda beslut och antalet placeringar utanför valfrihetssystemet avseende dessa bostäder.¹⁹

I boendeplanen anges att av de totalt 460 individuella avtal som i dagsläget är tecknade för personer med behov av boendeinsats skulle 336 personer, 73 procent, kunna bo i staden om möjligheten fanns. Totalt 124 personer, 27 procent, skulle inte kunna bo i en bostad med särskild service inom staden på grund av stöd- eller miljöfaktorer.²⁰ I boendeplanen framgår ingen uppdelning av vilken personkrets personerna tillhör. Även om majoriteten av personerna tillhör personkrets 1 finns ett betydande antal personer tillhörande personkrets 2 i gruppen personer som är placerade i boendeformer med individuella avtal.

I boendeplanen anges att stadens totala kostnad för samtliga individuella avtal per dygn uppgår till 1 696 310 kronor.

Uppskattningen baserar sig på dygnskostnader utifrån ersättningsnivåerna enligt LOV och i boendeplanen konstateras att de individuella avtalen troligen ligger både över och under dessa ersättningsnivåer. Den totala kostnaden för de individuella avtalen antas vara högre än stadens ersättningsnivåer och varje stadsdelsförvaltning bär kostnaden för de individuella avtalen.²¹

I boendeplanen redovisas ett önskemål från stadsdelsförvaltningarna att upphandla gemensamma avtal för personer som på grund av platsbrist placeras på profilboenden eller vård- och omsorgsboenden enligt SoL. Gemensam upphandling skulle bidra till samma pris för platser och undvika konkurrens mellan stadsdelsförvaltningarna om lediga platser.²²

---

¹⁸ *Design for Participation and Inclusion will Follow. Disabled People and the Digital Society*, Stefan Johansson Doktorsavhandling Stockholm KTH Royal Institute of Technology, TRITA-EECS-AVL, 2019:78, 2019.

¹⁹ *Boendeplan 2020-2030*, dnr: 3.1.1-689/2019 Socialförvaltningen 2020.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

Vidare anges i boendepplanen att nuvarande riktlinjer för ärendansvar mellan stadsdelsförvaltningarna hämmar nybyggnad och förmedling av bostad med särskild service. Inom LSS övergår ansvaret för personen som flyttar till en bostad med särskild service till den stadsdelsförvaltning där bostaden ligger. Det kan betyda att en stadsdelsförvaltning med nybyggda gruppboende övertar kostnader från andra stadsdelsförvaltningar som de inte blir kompenserade för genom stadens ersättningssystem. För målgruppen inom SoL behåller den stadsdelsförvaltning som gör placeringen ansvaret för personen även efter flytt till bostad med särskild service.²³

---

²³ Ibid.

Granskningsresultat

I avsnittet görs en redovisning av granskningsresultatet för de fyra stadsdelsförvaltningarna. Avsnittet inleds med redogörelse för vad som framkommit i uppstartsmöten med ledning och dialogmöten med medarbetare. Varje stadsdelsförvaltning redovisas för sig. Därefter redovisas resultatet av aktgranskningen. Aktgranskningen redovisas utifrån teman som följer handlägningsprocessens olika delar och moment. Granskningsresultatet kommenteras och analyseras i huvudsak i avsnittet analys men några kommentarer finns löpande i resultatet för aktgranskningen. Detta för att öka läsbarheten och lättare kunna följa redovisningen av resultatet. I tabellerna redovisas granskningsresultatet per stadsdelsförvaltning och per kön. Avsnittet avslutas med styrkor och utvecklingsområden som redovisas per stadsdelsförvaltning.

Farsta

Vid Beställarenheten funktionsnedsättning arbetar åtta handläggare med handläggning av insatser till vuxna. Fem handläggare arbetar med handläggning enligt LSS för personkrets 1 och 2 och tre handläggare arbetar med handläggning enligt LSS för personkrets 3 samt insatser enligt SoL. Vid dialogmötet närvarar inte SoL-handläggarna även om de handlägger insatser enligt SoL för personkrets 2. Nya ärenden fördelas utifrån datumindelning, det vill säga att varje handläggare ansvarar för personer som är födda ett visst datum varje månad. Gruppen har obligatorisk ärendedragning en gång i veckan. Nya ärenden tas alltid upp på ärendedragningen och gruppen beskriver att ärendedragningarna utöver att vara ett forum för beslut även syftar till att få tankar och idéer från kollegor hur de ska gå vidare i ett ärende.

”Ärendedragningen är ett tillfälle att bolla så att man kan få tillbaka lite tankar också”

Dialogmöte med handläggare

Gruppen har inte extern handledning och det råder delade meningar kring nyttan med handledning. Några menar att om handledningen inte ger någonting är det mycket frustrerande eftersom det finns andra arbetsuppgifter att göra. Gruppen har juridisk handledning en gång per termin.

Handläggarna upplever att de har kunskap om personkrets 2 och att det är en liten målgrupp sett till hela deras arbetsområde. De kan se att många har psykiatrisk problematik och ibland missbruk och att

de måste kunna hantera alla delar av en persons livssituation. Fler personer nu än tidigare har en demensdiagnos och tillhör personkrets 2. Gruppen uppfattar att många av de personerna är mer omsorgskrävande än tidigare.

Gruppen redogör för att det inte alltid går att utläsa att personen tillhör personkrets 2 utifrån intyg och utlåtanden från vården. Ofta saknas uppgifter om att den enskilde har en begåvningsmässig nedsättning. Det är svårt att göra en personkretsbedömning när rätt uppgifter inte framgår av intygen. Handläggarna har erfarenhet av upprepade kontakter med läkare för att få fram rätt uppgifter som stöd för bedömningen.

”Du kan få ett läkarintyg att du är sjuk men kan inte få en bedömning av hur sjuk du är”

Dialogmöte med handläggare

Samtidigt menar handläggarna att de överlag får in bra underlag men att det är svårare att få bra ADL-intyg från arbetsterapeuter som beskriver den enskildes svårigheter och stödbehov. Handläggarna har önskemål om att kunna få tillgång till arbetsterapeut inom den egna verksamheten att använda när behov av ytterligare kartläggning och bedömning uppstår.

Gruppen har viss erfarenhet av att personer med hjärnskada har kommit till Sverige i vuxen ålder. I dessa ärenden har intygen varit bristfälliga. Ofta har ansökan rört personlig assistans som kräver att det ska finnas ordentliga underlag.

Gruppen uppfattar att det tidigare gjordes mer försöksutskrivningar från vården. Numera är det snabbare utskrivningar från sjukhus och det är svårt att snabbt hitta en boendelösning när sådan behövs och att snabbt kunna verkställa ett beslut om boende. Upplevelsen är att även rehabiliteringstiderna är kortare nu än tidigare och personerna ska snabbare till en daglig verksamhet. Gruppen beskriver att det finns gott om plats på dagliga verksamheter även om flera verksamheter ligger långt från stadsdelen. Det är en ekonomisk aspekt att kostnaden för turbundna resor ökar när den enskilde behöver åka långt.

”Möjligheten till rehabilitering för personer med förvärvad hjärnskada har minskat”

Dialogmöte med handläggare

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

18 (46)

I Farsta stadsdelens område byggs det många nya bostäder och ett antal nya gruppboendestäder har öppnats de senaste åren. Ledningen konstaterar att varje stadsdel inte har tillräckligt många personer för att fylla en hel gruppboendestad men sammantaget över staden finns behoven.

Enheten har ett antal personer som är placerade vid boenden utanför länet. I vissa fall har det funnits vinster med utomlänsplaceringarna då personen till exempel varit illa i Stockholm. Det finns en erfarenhet av att anhöriga i vissa fall önskat en placering utanför länet liksom en erfarenhet av att med anhörigperspektivet beaktat bevilja ett SoL-boende för att möjliggöra för anhöriga att enkelt kunna hälsa på sin närstående. Ledningen uppger att det inom vården återkommande finns en uppfattning om att det finns många olika boenden att välja bland vilket inte är fallet i praktiken. Det finns ett stort behov av att bygga ytterligare bostäder för målgruppen och ledningen anser att boendepLANEN som socialförvaltningen ansvarar för är ett bra stöd kring att inventera och följa hur behoven av bostäder ser ut.

Handläggarna berättar att de alltid informerar om anhörigstöd, om stadsdelens anhörigkonsulent och om stöd genom frivilligorganisationer. Två av handläggarna i gruppen har en extra kunskap om vilken typ av stöd som kan ges till anhöriga. Gruppen menar att anhöriga är viktiga för att kunna hjälpa enskilda att söka stöd. De berättar att en person aktuell inom ekonomiskt bistånd som inte uppmärksammas och informeras om LSS-insatser utan istället varit bostadslös efter stora svårigheter med att inkomma med underlag som krävs vid ansökan om försörjningsstöd.

Handläggarna säger att det är vanligt att anhöriga har fullmakt att företräda den enskilde eller har uppdrag som god man. De har sett att rättssäkerheten för personer med anhöriga som är god man är många gånger bristfällig. Det finns en erfarenhet av att anhöriga som företräder enskilda inte alltid fattar de bästa besluten för den enskilde. Ett exempel är när anhöriga inte vill att den enskilde ska gå på daglig verksamhet trots att den enskilde skulle må bra av den aktiviteten på dagarna.

Gruppen menar att barnkonventionen som svensk lag har tydliggjort ansvaret för barn till föräldrar som är i behov av stöd för egen del. För de barn som har föräldrar med demens har de skickat information om kollo för barn med föräldrar med demens. Det finns en barnrättssamordnare på stadsdelen. Två av barnhandläggarna inom LSS är barnombud i arbetsgruppen. Samtidigt berättar

gruppen att de har olika uppfattning om hur mycket barnen ska inkluderas när de handlägger insatser för vuxna.

”Jag känner mig inte trygg och bekväm med hur jag ska prata med barnen”

”Tolkningen till att tillvarata barnets rättigheter är ny, vad är gott nog?”

Dialogmöte med handläggare

Hägersten-Liljeholmen

Vid Beställarenheten funktionsnedsättning arbetar tolv biståndsbedömare med handläggning av insatser enligt SoL och LSS för vuxna med funktionsnedsättning. Nya ärenden fördelas utifrån datumindelning. För att arbetsbelastningen inte ska bli ojämn mellan handläggarna fördelas nya ärenden som rör personlig assistans utanför datumindelningen. Alla nya ärenden tas upp på ärendedragning en gång per vecka. Handläggarna har delegation på att bevilja insatser med kostnad upp till ett halvt prisbasbelopp per månad. Gruppen har extern handledning en gång i månaden.

På enheten finns planerad kompetensutveckling och metoddagar kring uppföljning av boendeinsatser tillsammans med utförare, metod för individuell systematisk uppföljning (ISU), barnrättsutbildning och utbildning kring utskrivning från slutenvård (IUS). Utifrån att Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö stadsdelsförvaltningar kommer att slås samman till en förvaltning i juli 2020 bedömer ledningen att medarbetarna måste få möjlighet att fokusera på arbetet och utbildningar och andra kompetenssatsningar behöver begränsas.

Medarbetarna uppfattar arbetsbelastningen som hög på enheten. Handläggarna menar att för att ligga i fas med arbetsmängden behöver man ofta arbeta mer än heltid. På enheten finns en stresskattningssticka som handläggarna regelbundet anger hur de ligger till utifrån färger från grönt till rött.

Fler personer med demenssjukdom ingår numera i personkrets 2 vilket innebär en förändring av målgruppen sett över tid. Personkretsbedömningen spelar inte alltid så stor roll sett till boendeinsatser då det saknas boenden för personkrets 2. Det är en stor utmaning i arbetet med målgruppen att det saknas boenden. Det finns ett behov av att öppna fler boenden med inriktning personkrets 2 i staden. Det förekommer att personer ansöker enligt SoL istället för enligt LSS, exempelvis yngre med demens, för att det då är

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

20 (46)

möjligt att få ett boende inom kommunen. En ytterligare utmaning i arbetet med målgruppen är att den inte är homogen och att det är stora skillnader inom gruppen.

Den mesta samverkan sker med Hjärnskadecenter som har hand om många personer i målgruppen. De utreder dock inte personer för personkretstillhörighet om de är över 65 år. Handläggarna anser att det är en svårighet med läkarintyg som inte ger ett tydligt underlag för att kunna göra en personkretsbedömning. Det måste stå i läkarintyget att den enskilde har nedsatt kognition som likställs med en lindrig mental retardation. Handläggarna tycker att det är en svårighet i diskussionen med läkare som inte använder sig av den terminologin som handläggarna behöver för att kunna göra en personkretsbedömning.

”Det blir väldigt bakvänt att vi ska säga till läkarna vad de ska skriva.”

Dialogmöte med handläggare

Det förekommer att personer får avslag på personkretstillhörigheten då det inte tydligt framgår i läkarintyget hur nedsatt den kognitiva förmågan är. Det är problematiskt att det måste stå rätt ord i intygen för att kunna fatta beslut om personkretstillhörighet.

”Det vi egentligen ska titta på är konsekvenserna av en funktionsnedsättning.”

Dialogmöte med handläggare

Handläggarna beskriver att de ibland behöver begära in upprepade intyg för personerna. De menar att det i vissa fall blir som ett ifrågasättande av den enskildes uppgifter om hur situationen ser ut och hur funktionsnedsättningen påverkar det dagliga livet. Det beskrivs även en konflikt mellan att handläggaren uppfattar sig ha skrivit en gedigen utredning som grund för bedömning av rätt till insats men uppmanas vid ärendedragning att inhämta ytterligare intyg som stöd för beslut.

Behovet av daglig verksamhet för målgruppen är väl tillgodosett då det finns flera verksamheter som är välfungerande och anpassade till målgruppen. Handläggarna menar att de inte beviljar medföljare vid semesterresor då det inte ingår i insatsen ledsagarservice enligt LSS. Det råder viss skillnad i kännedom om innehållet i stadens riktlinjer för medföljare vid semesterresa.

Handläggarna har ett nära samarbete med anhängkonsulenten som organisatoriskt tillhör samma enhet. Ett barnrättsombud finns på stadsdelsförvaltningen och på enheten finns ett ombud med särskilt ansvar för att bevaka frågor som rör barn. På enheten arbetar man med att göra barnkonsekvensanalyser utifrån stadens material i alla nya ärenden och vid uppföljningar när beslut går ut i befintliga ärenden. Handläggarna menar att det finns en tydlighet att det ska framgå uppgifter kring barns situation även om huvudfokus är på den vuxna personen som ansöker om insatser. Stöd som barn kan behöva är att bli hänvisade till andra samtalskontakter vilket kan vara avlastande för föräldrarna.

”Borde vi fråga om deras barn har behov av stöd? Det är jätte svårt... vi har ju inte några insatser som de kan få.”

Dialogmöte med handläggare

Hässelby-Vällingby

Enheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri leds av enhetschef och två biträdande enhetschefer för respektive verksamhetsområde. Inom funktionsnedsättning arbetar elva handläggare som handlägger insatser enligt LSS och SoL. Enheten har nyligen frångått en ärendefördelning utifrån datumindelning till att fördelning görs via chef för att jämna ut skillnader i arbetsbelastning. Sedan början av året har handläggningen av insatser till barn med funktionsnedsättning överförts till barn- och ungdomsenheten. Enheten har i dagsläget ärendedragning en gång i veckan men det ska utökas till två gånger i veckan för att hinna med alla ärenden. Flera handläggare är nya och saknar delegation. På grund av budgetunderskott har ingen handläggare delegation men när underskottet minskat kommer den att återgå till handläggarna utifrån delegationsordningen. Under 2020 har enheten ett särskilt fokus på likställighet i aktuella ärenden. I dagsläget saknar enheten extern handledning och ny handledare ska intervjuas.

Samtliga handläggare på enheten har gått MI-utbildning.

Handläggarna har olika spetskompetensområden såsom SIP, våld i nära relation, barnperspektiv och juridik. Enheten har ett anhängombud som bland annat deltar på anhängträffar som anordnas. Då verksamhetsområdena funktionsnedsättning och socialpsykiatri nyligen sammanförts till en enhet kommer gemensamma metoddagar att genomföras. Enheten har haft en planeringsdag då de gemensamt arbetat med att skriva årets verksamhetsplan. På enheten finns en broschyr som beskriver handlägningsprocessen som delas ut till alla personer som ansöker om bistånd. Handläggarna beskriver att de har behov av

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

22 (46)

kompetensutveckling kring arbetet med målgruppen. De menar att insatserna i regel inte passar den enskilde främst för att de antingen har för stora funktionsnedsättningar eller är för självgående.

De personer som tillhör personkrets 2 på enheten är generellt lite äldre och det är få yngre personer aktuella. På enheten upplever man att målgruppen blivit större men att det finns en variation mellan stadsdelsförvaltningarna. Handläggarna beskriver att det många gånger är svårt att få in medicinskt underlag för att kunna göra en korrekt bedömning av personkrets tillhörighet. Ofta har anhöriga en annan uppfattning om vad den enskildes skada medför för svårigheter än det som framkommer i medicinska underlag. Ledning och handläggare är överens om att en stor utmaning i arbetet med målgruppen är bristen på boenden inom staden. Det finns ett behov av gruppboendestäder för målgruppen som har väldigt skiftande behov. På enheten har man många placeringar utanför LOV samtidigt som ekonomin är ansträngd. Handläggarna menar att om det fanns fler boenden med ramavtal skulle det vara lättare att verkställa beslut och på så sätt underlätta arbetet med målgruppen. I dagsläget har enheten en konsult inhyrd för att både se över avtal, förhandla priser och ge juridisk handledning till arbetsgruppen.

Samverkan med sjukvården är viktig för att få till bra insatser för enskilda. Det förekommer att sjukvården har höga förväntningar på socialtjänsten, framför allt gällande boende vilket inte alltid går snabbt att få till. På enheten vill man undvika att behöva flytta personer så långt det är möjligt och det är viktigt att en placering blir rätt från början.

Ledningen har erfarenhet av att personer som tillhör personkrets 2 har minderåriga barn i familjen och det kan röra sig om relativt små barn. Enheten har deltagit i stadens utbildningar och workshops kring att göra barnkonsekvensanalyser i ärenden där vuxna söker stöd för egen del och där minderåriga barn finns i hushållet. På enheten ser man att det finns ett fortsatt behov av att arbeta med att göra barnkonsekvensanalyser i praktiken.

Anhöriga till personer som tillhör personkrets 2 har ofta mycket stöd via habilitering och hjärnskadecenter. Handläggarna menar att det är vanligt att personer i målgruppen saknar god man eller annan företrädare vilket innebär att anhöriga är involverade i personens ärende. Många anhöriga tycker att det är frustrerande när en person som är i behov av en boendepacering placeras utanför kommunen.

För många kan det vara långt och svårt att åka för att besöka en närstående om boendet ligger i andra delar av landet.

Kungsholmen

På Enheten för funktionsnedsättning arbetar åtta handläggare med handläggning av insatser enligt LSS och SoL. Nya ärenden fördelas efter en rullande lista där handläggarna får var åttonde ärende. Biträdande enhetschef ansvarar för att hålla koll på varje handläggares arbetsbelastning. Enheten har ärendedragning en gång i veckan och handläggarna får dra de ärenden de har behov av att ta upp i gruppen. Det innebär att de även tar upp ärenden som de har delegation på att fatta beslut om insatser för. Varje handläggare har individuell handledning med biträdande enhetschef en gång i månaden. Gruppen har extern handledning en gång i månaden. Handläggargruppen skiljer sig i uppfattningen om den egna arbetsbelastningen. Några av medarbetarna upplever att det inte finns tid för återhämtning medan andra tycker att de har en hanterbar arbetssituation. Det kan hänga samman med att några av dem har ärenden där beslutstiderna är kortare vilket innebär mer administration.

På enheten finns en rutin att de handläggare som varit på utbildning eller föreläsning informerar resten av arbetsgruppen. Flera har gått utbildningar inom demens och hjärnskador. Beställarenheten inom äldreomsorgsavdelningen i stadsdelsförvaltningen är den första enheten som blivit certifierad, Stjärnmärkt, efter utbildning genom Svenskt demenscentrum. Det finns en planering att de internt ska sprida sina kunskaper till enheten för funktionsnedsättning för att de i sin tur ska kunna vidareutveckla sitt arbete med yngre dementa.

Både ledning och handläggare anser att det är problematiskt att det saknas boenden för målgruppen inom kommunen. Det kan bli svårt när anhöriga och företrädare till den enskilde har varit på informationsträffar via habiliteringen och har fått förväntningar på att den enskilde ska kunna erbjudas ett LSS-boende inom staden. Samverkan med regionen fungerar dock relativt väl för målgruppen även om förväntningarna är höga på beställarenheten kring anpassade insatser för målgruppen. Det brukar fungera väl med att få de intyg och underlag som behövs för att göra bedömning av personkretstillhörighet. För att utredningstiderna inte ska bli för långa i de ärenden där underlag dröjer arbetar enheten med att istället avslå ansökan. Det ställer krav på handläggarna att kommunicera varför de avslår och att den enskilde får ansöka på nytt när intyg och underlag är utfärdade.

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

24 (46)

På enheten har flera personer biståndsbeslut avseende boende enligt SoL på grund av bristen på LSS-boenden. Det är problematiskt för enhetens ekonomi att SoL-placeringarna inte genererar någon ersättning från centrala staden.

Ledningen ser att det skulle finnas vinster med att samordna boendefrågan även utanför LOV och inkludera även boendeförändringar enligt SoL då det är vanligt med sådana placeringar för målgruppen. Handläggarna ser att det skulle behövas uppdaterad information om boenden utanför LOV i landet då man ofta får börja från början om behov uppstår att söka efter boende till en person. Då varje enhet förhandlar om priser för boende ställs det extra höga krav på kompetens kring det.

En annan svårighet som handläggarna lyfter i arbetet med målgruppen är motivationsarbete gentemot personer med demens som många gånger saknar insikt i de egna behoven. En annan utmaning i arbetet med målgruppen är att få veta vad den enskilde själv anser då personerna många gånger endast uppger att allt fungerar bra. Då personerna nästan alltid företräds av god man, förvaltare eller assistansanordnare kan det vara svårt att få fram den enskildes uppfattning.

Det finns flera välfungerande dagliga verksamheter för den enskilde att välja bland. Handläggarna menar att verksamheterna är väl förberedda inför uppföljningarna och att de får mycket information om hur det fungerar för den enskilde i verksamheten vid dessa möten.

Det kommer in få ansökningar om medföljare vid semesterresa. Handläggarna uppger att de fått uppfattningen att många anhöriga som stöttar sina närstående mycket inte vill att den enskilde ska ansöka om medföljare vid semesterresa då det trots att stöd beviljas kan bli tungt och påfrestande.

”Är man i yrkesverksam ålder, är gift, anhörig är god man, så orkar inte anhöriga att få information om medföljare.”

Dialogmöte med handläggare

Få personer som är aktuella för insatser på enheten har minderåriga barn. Handläggarna uppger att de har kunskap om hur de ska beakta barnperspektivet om personer har minderåriga barn. Det finns en kompetens inom stadsdelsförvaltningen som de kan nyttja. För

anhöriga till yngre dementa finns mycket stöd att få, både via vården och via stadsdelsförvaltningens anhörigkonsulent. Anhörigkonsulenten informerar regelbundet om sitt arbete och vilket stöd som finns att tillgå för anhöriga samt skickar ut nyhetsbrev. Samarbetet med anhöriga kan i vissa ärenden ta mycket tid i anspråk då förväntningarna på vad kommunen kan erbjuda för stöd och insatser är höga.

Aktgranskning

Totalt har 74 ärenden granskats i de fyra stadsdelsförvaltningarna, 16 ärenden vardera i Farsta respektive Kungsholmen, 24 ärenden i Hägersten-Liljeholmen och 18 ärenden i Hässelby-Vällingby. Den äldsta personen i granskningen är född 1943 och den yngsta är född 1989. Flest personer är födda i åldersgruppen 1943 till 1959. Av de 74 granskade ärendena utgjorde kvinnor 36 procent och män 64 procent.

Tabell 1: Åldersgrupper redovisat per stadsdelsförvaltning och totalt.

Åldersgrupp	Farsta		Hägersten-Liljeholmen		Hässelby-Vällingby		Kungsholmen		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
1943-1959	4	25	10	42	8	44	11	69	33	45
1960-1969	7	44	7	29	6	33	4	25	24	32
1970-1979	4	25	4	17	3	17	1	6	12	16
1980-1989	1	6	3	13	1	6	0	0	5	7
Totalt	16	100	24	100	18	100	16	100	74	100

Tabell 2: Åldersgrupper redovisat per kön och totalt.

Åldersgrupp	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
1943-1959	14	52	19	40	33	45
1960-1969	7	26	17	36	24	32
1970-1979	4	15	8	17	12	16
1980-1989	2	7	3	6	5	7
Totalt	27	100	47	100	74	100

Totalt har elva personer i granskningen en demenssjukdom, sju kvinnor och fyra män. Spridningen mellan stadsdelsförvaltningarna är jämn, två personer i Farsta, tre personer i Hägersten-Liljeholmen, två personer i Hässelby-Vällingby och fyra i Kungsholmen.

Insatser enligt LSS och SoL

En ansökan finns i 62 av 74 ärenden vilket motsvarar 84 procent. I tolv ärenden saknas ansökan till senaste beslut, två kvinnor och tio män. Fördelningen mellan stadsdelsförvaltningarna är jämn, ansökan saknas i tre ärenden i Farsta, fyra i Hägersten-Liljeholmen, två i Hässelby-Vällingby och tre i Kungsholmen.

I 39 ärenden är ansökan muntlig, i 17 ärenden är ansökan skriftlig och i sex ärenden saknas uppgift om ansökans format. Där uppgift om ansökans format saknas är könsfördelningen två kvinnor och fyra män. Tre ärenden hör till Hässelby-Vällingby, två till Hägersten-Liljeholmen och ett till Kungsholmen.

Insatser enligt LSS

Den vanligaste insatsen enligt LSS är daglig verksamhet som är beviljad till 55 personer och därefter bostad med särskild service som är beviljad till 21 personer.

Tabell 3: Beviljade insatser* enligt LSS redovisat per stadsdelsförvaltning och totalt.

LSS-insatser	Farsta		Hägersten-Liljeholmen		Hässelby-Vällingby		Kungsholmen		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Personlig assistans	0	0	1	4	2	12	0	0	3	4
Ledsagarservice	3	21	4	17	2	12	2	13	11	16
Kontaktperson	1	7	3	13	1	6	1	7	6	9
Bostad med särskild service för vuxna och annan särskilt anpassad bostad	6	43	9	39	4	24	2	13	21	30
Daglig verksamhet	12	86	15	65	15	88	13	87	55	80
Totalt	22		32		24		18		96	

* En person kan ha flera insatser och en person kan ha insatser enligt både LSS och SoL.

Tabell 4: Beviljade insatser* enligt LSS redovisat per kön och totalt.

LSS-insatser	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Personlig assistans	2	9	1	2	3	4
Ledsagarservice	2	9	9	20	11	16
Kontaktperson	1	4	5	11	6	9
Bostad med särskild service för vuxna och annan särskilt anpassad bostad	8	35	13	28	21	30
Daglig verksamhet	18	78	37	80	55	80
Totalt	31		65		96	

* En person kan ha flera insatser och en person kan ha insatser enligt både LSS och SoL.

Kvinnorna har totalt fått 31 insatser enligt LSS och männen har fått totalt 65 insatser enligt LSS. Kvinnorna har fått i genomsnitt 1,35 insatser och männen har fått i genomsnitt 1,41 insatser. Skillnaden mellan könen är liten.

Insatser enligt SoL

Den vanligaste insatsen enligt SoL är hemtjänst vilket 17 personer är beviljade. Av totalt 30 beslut om boende, både LSS och SoL, utgör bistånd enligt SoL en tredjedel av boendebesluten. Sett till antalet beviljade insatser enligt SoL är skillnaden mellan könen också liten. Kvinnorna får i genomsnitt 1,18 insatser och männen får i genomsnitt 1,05 insatser.

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

28 (46)

Tabell 5: Beviljade insatser* enligt SoL redovisat per stadsdelsförvaltning och totalt.

SoL-insatser	Farsta		Hägersten-Liljeholmen		Hässelby-Vällingby		Kungsholmen		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Hemtjänst	4	80	5	63	4	50	4	40	17	55
Boendestöd	0	0	3	43	5	63	0	0	8	27
Boende	2	33	1	14	0	0	6	60	9	29
Totalt	6		9		9		10		34	

* En person kan ha flera insatser och en person kan ha insatser enligt både LSS och SoL.

Tabell 6: Beviljade insatser* enligt SoL redovisat per kön och totalt.

SoL-insatser	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Hemtjänst	7	70	10	48	17	55
Boendestöd	2	20	6	30	8	27
Boende	4	36	5	25	9	29
Totalt	13		21		34	

* En person kan ha flera insatser och en person kan ha insatser enligt både LSS och SoL.

I totalt fyra ärenden, samtliga män, går det att utläsa att en anhörig är anställd för utförandet av insatsen, en i Farsta, två i Hägersten-Liljeholmen och en i Hässelby-Vällingby.

Vanligast förekommande är beslutstider som är mellan sju och tolv månader. Majoriteten av ärendena har beslut på ett år men det förekommer beslutstider på kortare tid än så. I 21 ärenden är beslutet om bistånd längre än tolv månader och vanligtvis innebär det beslut som är två eller tre år långa. Vid boendeplaceringar är det vanligast förekommande med tillsvidarebeslut. Granskningen visar även förekomst av tillsvidarebeslut på daglig verksamhet.

Det förekommer att beslutstiderna i det juridiska, skriftliga beslutet skiljer sig från den tekniska registreringen i Paraplyet. Det är viktigt att beslutstiden i Paraplyet är samma som i det juridiska beslutet. Inga avslag på sökta insatser ingick i granskningen.

DUR-utredningar

Granskningen visar att det totalt fanns 60 aktuella DUR-utredningar. I Farsta saknas aktuell DUR-utredning i tre ärenden och i Hägersten-Liljeholmen saknas aktuell DUR-utredning i sex ärenden. I Hässelby-Vällingby saknas DUR-utredning i två ärenden och i Kungsholmen i tre ärenden. I ett ärende i Hässelby-Vällingby har personen flyttat från en annan stadsdelsförvaltning under 2018

och DUR-utredningen som är gjord i den stadsdelsförvaltningen är inskannad och används som underlag för beslut. För personer som är beviljade boendeinsatser med tills vidare beslut har vi tittat efter att det funnits en DUR-utredning som underlag när beslutet om insatsen fattades. I Kungsholmen har en person som saknar en aktuell utredning varit aktuell för boendeinsats med tills vidarebeslut före införandet av DUR.

Tabell 7: Förekomst av aktuell DUR-utredning per stadsdelsförvaltning och totalt.

Aktuell DUR	Farsta		Hägersten-Liljeholmen		Hässelby-Vällingby		Kungsholmen		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	13	81	18	75	16	89	13	81	60	81
Nej	3	19	6	25	2	11	3	19	14	19
Totalt	16	100	24	100	18	100	16	100	74	100

Tabell 8: Förekomst av aktuell DUR-utredning per kön och totalt.

Aktuell DUR	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	24	89	36	77	60	81
Nej	3	11	11	23	14	19
Totalt	27	100	47	100	74	100

Av de totalt 60 aktuella DUR-utredningarna är 48 fullständiga, det vill säga att det finns information nedtecknad under samtliga livsområden och rubriker i utredningen.

Kungsholmen har fullständiga DUR-utredningar i samtliga 13 ärenden som har en aktuell DUR. I Kungsholmen skriver handläggarna en kortare informationstext under rubriken Bakgrund där det alltid framgår hur länge personen varit aktuell för insatser på enheten. Det är ett bra sätt att enkelt sammanfatta personens bakgrund och det är positivt att samma sätt att skriva återfinns i alla DUR-utredningarna som granskats.

"X har varit aktuell på Kungsholmens stadsdelsförvaltning sedan 2007 då hon drabbades av en stroke i form av en hjärnblödning."

Från utredning Kungsholmen

"X har tidigare fram till april 2017 arbetat som systemutvecklare".

Från utredning Hässelby-Vällingby

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

30 (46)

Tabell 9: Alla livsområden utredda i aktuell DUR-utredning per stadsdelsförvaltning och totalt.

Fullständig DUR	Farsta		Hägersten-Liljeholmen		Hässelby-Vällingby		Kungsholmen		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	11	85	17	94	7	44	13	100	48	80
Nej	2	15	1	6	9	56	0	0	12	20
Totalt	13	100	18	100	16	100	13	100	60	100

Tabell 10: Alla livsområden utredda i aktuell DUR-utredning per kön och totalt.

Fullständig DUR	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	20	83	28	78	48	80
Nej	4	17	8	22	12	20
Totalt	24	100	36	100	60	100

Hänvisning till intyg och utlåtanden finns i majoriteten av de aktuella DUR-utredningarna. Uppgifter från intyg och utlåtanden saknas endast i tre utredningar, en i Hägersten-Liljeholmen och två i Hässelby-Vällingby.

Intressen i aktuell DUR-utredning

Intressen, fritid och aktiviteter är ett livsområde i DUR. Genom att ställa frågor till den enskilde inom detta livsområde går det att få en bild av vad personen tycker om att göra och ägna sig åt.

Granskningen visar att det under rubriken Intressen, fritid och aktiviteter helt saknas information i totalt sju utredningar.

Tabell 11: Den enskildes intressen framgår i aktuell DUR-utredning redovisat per stadsdelsförvaltning och totalt.

Intressen i DUR	Farsta		Hägersten-Liljeholmen		Hässelby-Vällingby		Kungsholmen		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	10	77	15	83	9	56	13	100	47	78
Nej	3	23	3	17	7	44	0	0	13	22
Totalt	13	100	18	100	16	100	13	100	60	100

Tabell 12: Den enskildes intressen framgår i aktuell DUR-utredning redovisat per kön och totalt.

Intressen i DUR	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	17	71	30	83	47	78
Nej	7	29	6	17	13	22
Totalt	24	100	36	100	60	100

Utifrån mål 3 i Agenda 2030 har vi i granskningen haft ett särskilt fokus kring hälsa. Den enskildes önskemål eller intressen som rör hälsa, till exempel träning eller uteaktiviteter, finns i femton

ärenden vilket innebär drygt 25 procent av ärendena. Här är männen fler, tolv män och tre kvinnor. Något mer fokus läggs på aktiviteter som rör hälsa för män än för kvinnor.

”X har sedan tidigare satt upp flera mål med den dagliga verksamheten. Ett av målen har varit att X ska använda och träna vänster hand för att träna upp styrkan i vänster hand.”

Från utredning Hägersten-Liljeholmen

Det förekommer att intressen framgår i beställningen även om det inte framgår av DUR-utredningen. Det kan vara äldre uppgifter i kopierade beställningar som finns kvar. Eftersom en beställning alltid skickas till utföraren av insatsen kan det finnas en aktuell beställning även om det saknas en aktuell DUR-utredning. Det förklarar skillnaden i totala antalet utredningar och beställningar.

Den enskildes intressen framgår i totalt 48 av 70 beställningar vilket i genomsnitt motsvarar 69 procent av beställningarna. I Kungsholmen framgår den enskildes intressen i samtliga femton beställningar till utförare, i Hägersten-Liljeholmen i 75 procent av ärenden och i Farsta och Hässelby-Vällingby i drygt hälften respektive strax under hälften av beställningarna. Sett till kön framgår intressen i 62 procent av kvinnornas beställningar och i 69 procent av männens beställningar.

”X är intresserad av musik och tycker om att både sjunga och spela gitarr. X är mest hemma och tittar på TV på sin fritid. X orkar inte koncentrera sig nog för att läsa och törs inte gå ut själv.”

Från utredning Hägersten-Liljeholmen

Det kan vara svårt att få fram uppgifter från den enskilde. Nedanstående citat visar hur den enskildes intressen och önskemål kan framgå även om den enskilde inte själv kan kommunicera.

”X tycker om lugn och ro. Han föredrar när ljuset är dämpat och det är lugn musik där han vistas. Det framkommer under mötet att X verkar gilla promenader till parken med boendet i ett lugnt tempo.”

Från utredning Kungsholmen

Även om den enskilde inte uttrycker några särskilda intressen kan det framgå av utredningen att så är fallet.

”X har inte uttryckt att han har några specifika intressen. Detta är inget som varken god man eller boendet heller känner till.”

Från utredning Kungsholmen

Önskemål i aktuell DUR-utredning

Den enskildes delaktighet kan framgå på olika sätt i utredning och annan dokumentation i ärendet. Att ta reda på den enskildes önskemål är ett sätt att delaktiggöra personen. Önskemål kan handla om hur en person vill ha sin vardag i stort och smått och det kan handla om önskemål som kan kopplas helt till genomförandet av en beviljad insats. Om önskemålen handlar om utförandet av insatsen är det viktigt att uppgifter som sammanställs i utredningen även förs över i beställningen till utföraren.

Tabell 13: Den enskildes önskemål framgår i aktuell DUR-utredning redovisat per stadsdelsförvaltning och totalt.

Önskemål i DUR	Farsta		Hägersten-Liljeholmen		Hässelby-Vällingby		Kungsholmen		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	4	31	10	56	8	50	12	92	34	57
Nej	9	69	8	44	8	50	1	8	26	43
Totalt	13	100	18	100	16	100	13	100	60	100

Tabell 14: Den enskildes önskemål framgår i aktuell DUR-utredning redovisat per kön och totalt.

Önskemål i DUR	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	12	50	22	61	34	57
Nej	12	50	14	39	26	43
Totalt	24	100	36	100	60	100

I 34 av 60 ärenden, 57 procent, framgår den enskildes önskemål i DUR-utredningen. Den enskildes önskemål framgår även i 34 av 70 beställningar till utförare. Det är positivt att granskningsresultatet visar att där information om önskemål finns i utredningen så förs informationen över i beställningen. För kvinnorna framgår önskemål i 38 procent av ärendena och för männen 55 procent av ärendena. I Kungsholmen framgår den enskildes önskemål i samtliga DUR-utredningar och beställningar utom en. I Hägersten-Liljeholmen framgår önskemål i hälften av beställningarna. I Hässelby-Vällingby framgår önskemål i en tredjedel av beställningarna och i Farsta i 20 procent av beställningarna.

Önskemål kan även framgå i samband med uppföljning av en insats och handla om att den enskilde vill fortsätta delta i den valda verksamheten.

"X har svårt att själv kommunicera utöver enstaka ord. X får frågan hur han trivs på sin dagliga verksamhet och svarar "bra" och ger tummen upp. "

Från utredning Hässelby-Vällingby

Resurser i DUR-utredning

Den enskildes resurser framgår i aktuell DUR-utredning i 77 procent av ärendena och skillnaden mellan könen är liten. I Kungsholmen framgår resurser i samtliga utredningar och i Farsta och Hägersten-Liljeholmen framgår resurser i majoriteten av utredningarna. I Hässelby-Vällingby framgår resurser i hälften av utredningarna.

Tabell 15: Den enskildes resurser framgår i aktuell DUR-utredning redovisat per stadsdelsförvaltning och totalt.

Resurser i DUR	Farsta		Hägersten-Liljeholmen		Hässelby-Vällingby		Kungsholmen		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	11	85	14	78	8	50	13	100	46	77
Nej	2	15	4	22	8	50	0	0	14	23
Totalt	13	100	18	100	16	100	13	100	60	100

Tabell 16: Den enskildes resurser framgår i aktuell DUR-utredning redovisat per kön och totalt.

Resurser i DUR	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	18	75	28	78	46	77
Nej	6	25	8	22	14	23
Totalt	24	100	36	100	60	100

Den enskildes resurser kan hänga samman med intressen men behöver inte alltid göra det. Genom beskrivningar av den enskildes kompetenser ges en bild av personen utöver det behov av stöd som föranlett ansökan om insatser.

"Är mycket konstnärlig och kulturellt intresserad. Har bland annat gett ut flera fotoböcker om sin släkt, läst estetik och grekiska på högskolenivå samt översatt grekisk prosa. "

Från utredning Kungsholmen

"X resurser är att hon ser andra och är omhändertagande, musikalisk och att hon uppskattar sociala sammanhang"

Från utredning Hägersten-Liljeholmen

"Han tar sig dit via tunnelbanan och går sedan från Liljeholmstorget till den dagliga verksamheten. "

Från utredning Hägersten-Liljeholmen

Den enskildes resurser framgår av 43 av 70 beställningar vilket i genomsnitt motsvarar 61 procent. Sett till kön framgår resurser i beställningen för 58 procent av kvinnorna och 64 procent av männen. I Kungsholmen framgår den enskildes resurser i samtliga beställningar utom en och i Hägersten-Liljeholmen i drygt tre fjärdedelar av beställningarna. I Farsta framgår den enskildes resurser i knappt hälften av beställningarna och i Hässelby-Vällingby i en knapp tredjedel av beställningarna.

Samverkan och samarbete

I de granskade ärendena framgår liten eller ingen samverkan och kontakt med habiliteringen. Då majoriteten av ärendena inkommer genom vårdplaneringar på hjärnskadeavdelning sker kontakter med vården där. Det sker sällan fortsatt dokumentation kring vidare rehabilitering eller annan samverkan.

I några ärenden sker kontakter via kurator och annan sjukvårdspersonal som ringer biståndsbedömare och uppdaterar information om aktuell situation och om förändrade behov av stöd. Några personer har kontakt med sjukgymnast för regelbunden träning och några personer har kontakter med psykiatrisk öppenvård och det finns planering för att undvika inläggning i slutenvård. Någon person har kontakt med beroendevården.

En person i Kungsholmen har en aktuell samordnad individuell plan som följs upp regelbundet. I ytterligare ett ärende finns dokumentation om att en SIP upprättats för ett antal år sedan men det finns ingen uppföljning eller uppdatering av planen vilket troligtvis innebär att det inte finns en aktuell plan. Ingen av personerna har en individuell plan (IP) enligt LSS utifrån vad som går att utläsa av dokumentationen. Däremot finns dokumentation om att information givits i ett antal ärenden. När det går att utläsa vilken information om insatser, stöd och service som givits är det positivt utifrån den enskildes möjligheter att göra informerade val.

”X informeras om individuell plan och om stadsdelens övriga tjänster och insatser men är i nuläget inte intresserad utan återkommer vid behov.”

Från utredning Hägersten-Liljeholmen

Majoriteten av de granskade ärendena har inte kontakt med andra enheter inom socialtjänsten. Det förekommer dock att enskilda har en aktualitet på annan enhet och det är av stor vikt att det finns

kompetens och kunskap att möta personer med förvärvade hjärnskador för att säkerställa att personer får rätt stöd och hjälp och inte faller mellan stolarna.

”X uppger att han uppbär ekonomiskt bistånd ibland och ibland är han utan någon försörjning alls. Genom åren har X misslyckats med att inkomma med handlingar som ekonomiskt bistånd krävt att X skall inkomma med vilket lett till att X inte fått något tak över huvud och inte heller någon ekonomiskt bistånd. Han har flertalet gånger fått information från handläggare på ekonomiskt bistånd om att han behöver inkomma med bostadsökarlista, samt olika utdrag mm för att få tak över huvud och ekonomiskt bistånd vilket han inte alltid lyckats med.”

Från utredning Farsta

Fullmakter och kontakter med företrädare

Totalt har 56 personer, 76 procent, i granskningen företrädare. I två ärenden går det inte att utläsa om den enskilde har företrädare eller inte, ett ärende i Farsta och ett i Hägersten-Liljeholmen. Sett till kön har 85 procent av kvinnorna och 70 procent av männen företrädare.

Företrädarens fullmakt finns dokumenterad i 48 ärenden vilket motsvarar 86 procent. Vanligast är att fullmakten framgår av beskrivningsrutan i Paraplyet och/eller under rubriken för kontaktuppgifter. I 41 procent av ärendena är företrädaren en anhörig till den enskilde, make/maka/sambo, syskon eller förälder är vanligaste släktskapet.

Kontakter med företrädare framgår i 54 ärenden vilket innebär att kontakter har tagits i sex ärenden där uppgift om fullmakt saknats. Dessa sex ärenden återfinns i samtliga granskade stadsdelsförvaltningar.

Anhöriga

I granskningen var totalt elva personer sammanboende i hushållsgemenskap med make/maka/sambo, tre kvinnor och åtta män. I flera ärenden fanns det inget ytterligare dokumenterat om den anhörige än uppgiften om hushållsgemenskap.

”X uppger dock att hon gärna vill bli avlastad och ha egen tid. Undrar om det finns sådana insatser. Bib återkommer om det.”

Från journalanteckning Farsta

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

36 (46)

I sex av ärendena fanns ytterligare uppgifter om anhörigs situation, behov av stöd för egen del eller dokumentation om att information om anhörigstöd givits.

”Bifogar även info om anhörigstödsföreläsning Hjärnkraft och hjärnsvikt”

Från journalanteckning Hägersten-Liljeholmen

”Undertecknad lämnar information om anhörigstöd till god man och till X:s sambo samt dotter.”

Från journalanteckning Hägersten-Liljeholmen

I totalt 89 procent av ärendena fanns uppgifter om att den enskilde hade andra anhöriga utanför hushållsgemenskap. I 44 procent av dessa ärenden fanns det ytterligare uppgifter dokumenterade om anhörigs situation, behov av stöd för egen del eller dokumentation om att information om anhörigstöd givits. Det var endast en marginell skillnad mellan könen.

Minderåriga barn

Tolv personer i granskningen har minderåriga barn. I ytterligare ett ärende i Hässelby-Vällingby går det inte att utläsa av dokumentationen om något eller några av barnen är minderåriga eller har fyllt 18 år. Fem kvinnor och sju män har minderåriga barn, fem i Farsta, tre i Hässelby-Vällingby respektive Hägersten-Liljeholmen och en i Kungsholmen. I två ärenden bor barnen tillsammans med den enskilde.

Spridningen i ålder på barnen är från spädbarn (under ett år) till sjutton år. I två ärenden saknas det uppgift om barnens ålder. Det förekommer i flera utredningar att åldern på barnen skrivs som exempelvis sju och nio år. Det kräver att handläggare uppdaterar de uppgifterna i utredningen varje år. Att rekommendera är istället att skriva födelseår på barnen då det genom det sättet att skriva undviks att barnen har samma ålder under flera år vilket vi sett exempel på i de utredningar vi läst.

Barnens situation beskrivs i totalt tre ärenden och i dessa ärenden har en barnkonsekvensanalys gjorts och barnets situation beskrivs som en del i bedömningen av rätten till insats.

”En barnkonsekvensanalys har gjorts i samband med beslutsfattandet. X har två minderåriga barn, x och x. Barnen påverkas inte direkt av beslutet om daglig verksamhet då X går där under dagtid då barnen är i skolan. Det kan vara positivt att deras

far har en daglig sysselsättning som han trivs och utvecklas på, vilket kan vara positivt för X självkänsla och mående och på så vis indirekt stärka honom i sin roll som förälder.”

Från utredning Hägersten-Liljeholmen

I övriga ärenden saknas uppgifter om barnens situation, hur föräldrarnas funktionsnedsättning påverkar dem, behovet av stöd för egen del i nuläget eller tidigare. Av de fem ärendena i Farsta där det finns barn saknas barnkonsekvensanalyser genomgående i utredningarna.

I Hässelby-Vällingby finns ett ärende där ett minderårigt barn bevittna våld mellan de vuxna och eventuellt blivit utsatt själv. Det finns ingen information under rubrik för barnperspektiv eller på annan plats i utredningen.

Våld

Av samtliga granskade ärenden går det att utläsa att en person har fått fråga om våld och våldsutsatthet. I det ärendet är det dokumenterat i DUR-utredningen för personen som tillhör Farsta stadsdelsförvaltning.

Journalföring

Utgångspunkten är enligt 21 a § LSS och 11 kap 5 § SoL att journalen ska återge *”beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse”*.

Löpande journalföring finns i 62 av 74 ärenden, vilket motsvarar 84 procent. I Farsta och Hässelby-Vällingby saknas löpande journalföring i fem ärenden vardera. I Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen finns löpande journalföring i samtliga ärenden utom ett i respektive förvaltning. Löpande journalföring saknas i sex ärenden för kvinnor och sex ärenden för män. I procent innebär det att 22 procent av kvinnorna saknar löpande journalföring och 13 procent av männen saknar löpande journalföring.

Totalt går ärendena att följa i journalföringen i 70 procent av ärendena. I Kungsholmen går ärendet att följa i 81 procent av ärendena. I Hägersten-Liljeholmen går ärendet att följa i 83 procent av ärendena. I Farsta går det att följa ärendet i journalföringen i 75 procent av de granskade ärendena. I Hässelby-Vällingby går ärendet att följa i 39 procent av ärendena. Sett till kön går kvinnornas ärende att följa i journalföringen i 81 procent av ärendena. För männen är siffran 64 procent.

Styrkor och utvecklingsområden

Farsta

Styrkor

- Löpande journalföring i de flesta ärenden
- Fråga om våld finns dokumenterat i ett ärende
- Tydlig information i beskrivningsrutan i personakten
- Intressen beskrivet i utredningar
- Scannat in läkarintyg till digitala akten

Utvecklingsområden

- Säkerställa att det finns aktuella och fullständiga DUR-utredningar
- Lagrum vid ansökan om ledsagning (LSS företrädare framför SoL)
- Underlag för personkrets 2-bedömningar
- Långsiktig planering för den enskilde vid beviljade insatser
- Säkerställa aktuella medgivanden och samtycke till kontakt med andra
- Anhörigperspektiv och information om anhörigstöd
- Barnperspektiv och barnkonsekvensanalyser
- Intern samverkan med ekonomiskt bistånd

Hägersten-Liljeholmen

Styrkor

- Tydlig information i beskrivningsrutan i personakten
- Flera välskrivna utredningar där den enskilde framträder som person
- Intressen, önskemål och resurser framgår i majoriteten av ärendena där en aktuell DUR-utredning finns
- Information om individuell plan, stöd och insatser
- Löpande och relevant journalföring

Utvecklingsområden

- Rutiner vid ansökan om medföljare vid semesterresa
- Tekniska förlängningar som saknar juridiska beslut
- Handläggningstider och verkställighet (kontaktperson)
- Säkerställa aktuella medgivanden och samtycke till kontakt med andra
- Samverkan med sjukvård och habilitering
- Fråga om våld
- Anhörigperspektivet och information om anhörigstöd

Hässelby-Vällingby

Styrkor

- Flera välskrivna utredningar där den enskilde framträder som person
- Den enskildes delaktighet dokumenteras i utredning
- Beskriver enskildas kommunikationssätt i utredningar
- Dokumenterad samverkan med habilitering och sjukvård finns i personakten

Utvecklingsområden

- Säkerställa att det finns aktuella och fullständiga DUR-utredningar
- Lagrum vid avslag av insatser enligt LSS med hänvisning till insatser enligt SoL
- Säkerställa medgivande och samtycke till kontakt med andra
- Teknisk registrering av beslut ska följa beslutstid i juridiskt beslut
- Långsiktig planering för den enskilde vid beviljade insatser
- Barnperspektiv och barnkonsekvensanalyser
- Anhörigperspektiv och information om anhörigstöd
- Fråga om våld
- Löpande och relevant journalföring

Kungsholmen

Styrkor

- Aktuella och fullständiga DUR-utredningar där den enskildes intressen, önskemål och resurser framgår
- Välskrivna bakgrundsinformation i samtliga ärenden
- Tillämplar individuella bedömningar (daglig verksamhet)
- Långsiktig planering för den enskilde vid beviljade insatser
- Välskrivna beställningar med relevant information
- Aktuell information om medgivande och samtycke till kontakt med andra
- Aktuell information om anhöriga i beskrivningsrutan i personakten
- Löpande och relevant journalföring

Utvecklingsområden

- Information om fullmakt för kontakt med företrädare saknas i några ärenden
- Säkerställa att regelbundna uppföljning görs vid boendeplaceringar med tillsvidarebeslut
- Aktiviteter i ärendet vid ej verkställt beslut (kontaktperson) behöver dokumenteras i journal
- Fråga om våld
- Barnperspektiv och barnkonsekvensanalyser
- Anhörigperspektiv och information om anhörigstöd

Analys

Granskningen omfattar totalt 74 ärenden, 27 kvinnor och 47 män.

Kvinnor utgjorde 36 procent av de granskade ärendena.

Granskningen har ett jämställdhetsperspektiv genom att den statistik som presenteras är könsuppdelad för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan kvinnor och män. En del i granskningen har även varit att belysa eventuella skillnader mellan de granskade enheterna om sådana noterats.

Granskningen visar att antalet män som är aktuella för insatser är betydligt fler än antalet kvinnor. Det överensstämmer med den nationella statistiken där män är nära dubbelt så många som kvinnor i personkrets 2.

Granskningen har visat att frågor som rör den enskildes önskemål eller intressen kring hälsa går att utläsa av utredningen hos fler män än kvinnor. I totalt femton utredningar gick det att utläsa varav tre kvinnor och tolv män. Det är svårt att avgöra varför det är skillnad mellan könen, det kan vara så att frågor kring träning och uteaktiviteter ställs mer ingående till män. Samtidigt kan det vara så att männen eller deras företrädare själva lyfter upp och beskriver dessa frågor som viktiga för personen.

Utifrån underlaget i granskningen kan det inte dras slutsatser att det finns ytterligare skillnader mellan könen i handläggningen. Kvinnor och män är beviljade i genomsnitt lika många insatser enligt LSS och SoL. Granskningen omfattar inte att göra jämställdhetsbudgetering och ta reda på vad insatser beviljade till kvinnor respektive män kostar. Det skulle dock kunna vara ett ytterligare sätt för verksamheterna att ta reda på och belysa om det finns skillnader mellan könen rörande beviljade insatser.

Nedan följer en analys av granskningsresultatet utifrån kvalitetsområdena trygghet och säkerhet, självbestämmande och integritet, tillgänglighet, helhetssyn och samordning samt kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet.

Trygghet och säkerhet

Granskningen visar att DUR utredningsmaterial är väl implementerat. Det bidrar till en likställighet i staden och en trygghet för den enskilde att utredning sker med samma verktyg oavsett var i staden hen bor och ansöker om insatser. Många av de granskade utredningarna är välskrivna, uppdaterade och innehåller

relevant information om den enskilde. Särskilt kan Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen lyftas fram. För att en utredning ska betraktas som fullständig behöver det finnas information inom samtliga livsområden. Om den enskilde inte velat svara på vissa frågor ska det framgå av utredningen.

Det är positivt att granskningen visat att uppgifter om den enskildes intressen, önskemål och resurser förs över från utredning till beställning. Tidigare granskningar har visat att det är ett riskområde att nödvändig och relevant information inte följer med i den hanteringen. Ibland finns mer information som ger en bild av den enskilde i äldre, kopierade beställningar till utförare än vad som finns i aktuell DUR-utredning.

Granskningen har inte omfattat granskning av utförardokumentation eller förekomst och innehållet i genomförandeplaner. Den har dock visat att utförare av daglig verksamhet tillhandahåller skriftlig och muntlig information om den enskildes målsättning, valda metoder och arbetssätt och uppföljningar av det egna arbetssättet. Utförarna av daglig verksamhet riktade till personkretsen bidrar aktivt till att ge en bild av den enskildes vardag och funktionsnivå vilket är värt att uppmärksamma.

Granskningen visar att löpande journalföring behöver säkerställas i handläggningen. Den enskildes ärende ska gå att följa över tid. I ett antal ärenden är journalföringen knapphändig eller saknas till viss del vilket skapar svårighet att följa ärendet.

Avsaknad av löpande journalföring innebär i sig svårigheter att följa ärendet men det kan även vara att endast inkommande mail från anhöriga förs in i journal men inte den utgående korrespondensen från handläggare. Det skapar då en svårighet att veta vilka åtgärder som vidtagits eller hur olika frågeställningar hanterats. I många av de granskade ärendena har det dock funnits exempel på relevant, tillräcklig och aktuell journalföring. Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen är goda exempel på löpande journalföring i sina ärenden. Granskningen visar att det inte förekommer efterhandsregistrering av journaler vilket är ett positivt resultat.

Vidare behöver det säkerställas att det dokumenteras i utredning och journal om ansökan är muntlig eller skriftlig samt datum när den inkommit.

Självbestämmande och integritet

Granskningen har visat på flertalet goda exempel med tydlig och lättillgänglig information om fullmakt och samtycke till kontakt med anhöriga och företrädare. Uppgifterna har funnits i beskrivningsrutan i Paraplyet och i aktuell DUR-utredning. Det har även funnits exempel på då uppgifterna saknats trots att kontakter med andra finns dokumenterade och även att uppgifterna varit inaktuella och rört exempelvis en tidigare god man eller förvaltare. Fullmakter och sekretessmedgivanden ska vara tydligt och lättillgängligt dokumenterat i Paraplyet. Det ska inte råda någon tvekan om vilka kontakter som får tas med det privata och professionella nätverket kring den enskilde. Registerutdrag från god man eller förvaltare ska begäras in och det är lämpligt att dokumentera vilka områden (bevaka rätt, förvalta egendom, sörja för person) som företräderskapet omfattar. Vidare måste den enskilde kunna vara trygg med att uppgifter om personliga förhållanden som lyder under sekretesslagstiftning hanteras korrekt och inte lämnas ut om fullmakt saknas.

Det behöver framgå i utredningen och i journalen hur den enskilde har beretts möjlighet att komma till tals. Om den enskilde inte har uttryckt en egen uppfattning om sina behov ska även det dokumenteras. Det finns en fara i att enskilda inte kommer till tals när anhöriga är företrädare. En person i granskningen har afasi och anhöriga som är företrädare sköter kontakten med biståndsbedömare. Personen uppges inte vilja ha daglig verksamhet utan endast insatsen personlig assistans med anhöriga anställda som personliga assistenter. Det är av stor vikt att den enskildes bästa är i fokus och att det finns en uppmärksamhet på om det finns risk för att så inte är fallet. Granskningen kan inte belägga att det är svårare att utreda och ställa frågor när enskildas anhöriga är god man eller förvaltare. Det är dock viktigt att betona att det behöver säkerställas att frågor i utredning inte väljs bort och inte ställs när den enskildes anhöriga är företrädare och för personens talan.

I granskningen finns personer som på grund av hjärnskadan har ett aggressivt och utåtagerande beteende som kan riktas både mot anhöriga och gentemot den personal som arbetar med personen. I granskningen framkommer att det i många ärenden saknas information om att den enskilde fått fråga om våld och våldsutsatthet trots att det finns beskrivet att den enskilde varit utsatt för våld tidigare i livet. För att få underlag till utredningen kan handläggare behöva ställa frågor som de själva anser är obekväma såsom att fråga om våld och våldsutsatthet. Inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning ingår inte frågor om våld

och våldsutsatthet i DUR-materialet. Om frågor om våld ställs till den enskilde ska det inte tillföras utredningen enligt stadens anvisningar. Samtidigt visar forskning att fler personer med funktionsnedsättning är utsatta för våld eller hot om våld jämfört med befolkningen i övrigt. Kvinnor med funktionsnedsättning har en högre våldsutsatthet än andra kvinnor.

Oavsett hur frågor om våld hanteras är det viktigt att rutiner för att uppmärksamma och hantera förekomst av våld i nära relation är kända och tillämpas av handläggare inom verksamhetsområdet. Det gäller även för barn som bevittnat våld. Rutiner och korrekt hantering för anmälan till barn- och ungdomsenhet behöver vara väl känt hos alla som arbetar med vuxna som har minderåriga barn i hushållet.

Tillgänglighet

Kommunen har en serviceskyldighet som omfattar att lämna upplysningar, vägledning och råd till enskilda. Hjälp ska ges så att den enskilde kan tillvarata sina intressen och lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet (Förvaltningslagen 6 §).

Inspektörerna vill betona vikten av att personer som har en diagnos som omfattas av LSS får information om sina rättigheter. Även om boende beviljas enligt SoL behöver det säkerställas att den enskilde informeras om insatser enligt LSS som exempelvis daglig verksamhet. LSS som rättighetslag har företräde framför SoL vilket inte ska glömmas bort i handläggning av exempelvis ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL.

Granskningen visar att samtliga verksamheter för fram frågan om bostäder för målgruppen som den största utmaningen i arbetet. Det som framkommit i granskningen överensstämmer med stadens boendeplan och flera av de förslagen som lyfts fram i boendeplanen har förts fram i samtalen med ledningen i de granskade stadsdelsförvaltningarna. För att ytterligare få en uppfattning om målgruppen som tillhör personkrets 2 kan ett sätt vara att specifikt inventera behovet av bostäder för dem. I boendeplanen framgår inte vilka av de planerade bostäderna som specifikt riktar sig till målgruppen. Eftersom antalet personer på varje förvaltning är få och behoven varierande krävs ett stadsövergripande arbete för att säkerställa att behovet av bostäder tillgodoses för målgruppen.

Helhetssyn och samordning

För att få en helhetsbild av den enskildes situation behöver den enskilde framträda som person i utredningen. Det innebär bland annat att utredningen inte bara ska innehålla uppgifter om svårigheter och stödbehov utan även om sådant som den enskilde klarar av och tycker om att göra.

Helhetssyn omfattar att inhämta kunskap från andra professioner som exempelvis intyg och utlåtanden från läkare eller arbetsterapeut. Utöver att inhämta underlag från andra behöver underlagen värderas och avgöras om information ska tillföras utredningen eller inte. Utifrån den personkretsbedömning som görs finns det i majoriteten av ärendena hänvisningar till intyg och utlåtanden. I några ärenden i Farsta där personkretsbedömningen gjorts längre tillbaka i tiden var det svårare att få en bild av hur personkretsbedömningen gjorts och vilka uppgifter i underlagen som använts.

Granskningen visar att det många gånger saknats information i utredningen om vad personen gjort tidigare i livet, före skada eller sjukdom. Även sådan information kan bidra till att ge en helhetsbild av den enskilde.

Helhetsbilden omfattar likaledes att den enskilde kan vara förälder till ett eller flera minderåriga barn. Tolv personer i granskningen är föräldrar till minderåriga barn. I två ärenden bor personen i hushållsgemenskap med minderåriga barn. Det är av vikt att det framgår tydligt i dokumentationen om den enskilde har barn eller inte. I majoriteten av ärendena där det finns minderåriga barn saknas information om barnets situation, hur barnet påverkas av den vuxnes situation och behov av stöd samt om stöd och information givits till barnet för egen del. Uppgifter om barnets situation och/eller barnkonsekvensanalys fanns i tre ärenden. Det visar att fortsatt implementering av stadens stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten behövs inom verksamhetsområdet. Barnrättsperspektivet i handläggningen av ärenden som rör vuxna behöver stärkas. Ett sätt att göra det är genom att ta del av varandras arbete. Genom att stadsdelsförvaltningar och enheter som kommit längre i implementeringen kan dela med sig av sina erfarenheter och kunskaper kan arbetssätt föras vidare och barns ställning stärkas.

I flera ärenden saknas uppgifter om den enskildes anhöriga. Det är relevant att ställa frågor och ta reda på mer om den enskildes situation och ge information om vilket stöd som finns att tillgå för

anhöriga, inte minst då granskningen visar att många anhöriga även är god man eller företrädare för den enskilde. I Hägersten-Liljeholmen visade granskningen att information om anhörigstöd givits och dokumenterats i journalen i flera ärenden. Sammantaget kan det konstateras att information och stöd till anhöriga är ett fortsatt utvecklingsområde för samtliga granskade enheter. Det är viktigt att betona att skriftlig rutin för samarbete med anhöriga samt rutin för att uppmärksamma anhörigas behov av stöd för egen del ska finnas i alla verksamheter.

Granskningen visar att majoriteten av personerna är beviljade daglig verksamhet. Några personer saknade helt sysselsättning och var hemma dagtid. Det väcker frågan om hur motivationsarbete bedrivs och vilken information som ges om dagliga verksamheter. Det behöver framgå i dokumentation vilka insatser som görs för att motverka isolering i hemmet. Mål 10 i Agenda 2030 betonar betydelsen av att arbeta för ett jämlikt samhälle. Det bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter att få bli inkluderade i samhället oberoende av kön, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, ålder och annan ställning. I ett jämlikt samhälle ges alla människor möjlighet att delta i en daglig sysselsättning.

För att säkerställa att beviljade insatser utförs i enlighet med den enskildes önskemål och behov är det av stor vikt att det finns en planering för beviljade insatser. Det är viktigt att ha en samsyn och att planeringen är känd av samtliga inblandade. Genom struktur och förutsägbarhet kan det säkerställas att den enskilde får nödvändig information och det tydliggörs då vem som ska göra vad. Där det finns behov behöver även sjukvård och rehabilitering involveras och en samordning ske mellan kommun och region. Endast en person i granskningen hade en samordnad individuell plan (SIP) och det behöver i högre utsträckning framgå av dokumentationen i enskilda ärenden att personen har fått information om och erbjudits en individuell plan.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Arbetet med likställighet över staden behöver ständigt hållas aktivt. Det ska inte variera mellan stadsdelsförvaltningarna kring hur bedömningar om personkretstillhörighet går till och hur rätten till insatser bedöms. Det finns ett behov av ett fortsatt arbete med att skapa en samsyn kring vad tillräcklig, väsentlig och korrekt innebär i utredningsförfarandet. Utöver det samordnande arbetet som redan bedrivs via socialförvaltningen inklusive utbildningar och kompetenssatsningar finns det med stor sannolikhet mer vinster att

Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS

46 (46)

göra med ytterligare samarbeten och utbyten mellan stadsdelsförvaltningarna.

Det är positivt med en regelbunden och strukturerad intern samverkan som ger möjlighet till kunskapsutbyte inom den egna förvaltningen. I granskningen har behovet av mer kunskap om förvärvade hjärnskador uppmärksammats inom ekonomiskt bistånd. Detta för att säkerställa att handläggare inom ekonomiskt bistånd har den informationen som de behöver kring den enskildes funktionsnedsättning. Ökad kunskap behövs om vilka krav som är rimliga att ställa på personer med funktionsnedsättning som kan ha svårt att inkomma med de handlingar som de kräver för att få bistånd beviljat.

Ärendedragning innebär ett lärande för hela arbetsgruppen och är ett viktigt forum, inte minst för nyanställda. Om ärendedragning av olika anledningar istället endast sker enskilt blir det inte ett lärande för alla. Inspektörerna anser att ärendedragning i grupp är att föredra då det blir en kompetenssäkring för hela arbetsgruppen och en garant för att kompetens finns bland alla medarbetare. Det är positivt att ärendedragning hålls minst en gång per vecka i de granskade verksamheterna. Det finns även många vinster med extern handledning gällande utveckling och samsyn kring metoder och arbetssätt. Det innebär en möjlighet att få andra ögon på frågor som upplevs som svåra i personalgruppen.

För att stärka kvaliteten på utredningar inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning är det särskilt viktigt att frågor om barn och föräldraskap och anhöriga ställs till både kvinnor och män. Det behöver säkerställas att den enskilde kommer till tals oavsett kommunikationssätt och förmåga att beskriva sin situation. Samarbete med anhöriga och företrädare är av stor vikt för en målgrupp som många gånger har svårigheter att både beskriva de egna förmågorna och behovet av stöd.